

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління публічними фінансами»
на тему: «Система оподаткування юридичних осіб в Україні»

Виконавець:

студентка факультету фінансів та банківської
справи

Москаленко Катерина Сергіївна

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Дубовик Ольга Юхимівна

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з основних умов забезпечення стабільності економіки на сучасному етапі розвитку України є ефективне функціонування податкової системи, оскільки саме вона забезпечує достатній рівень надходжень до бюджету держави та виступає одним із найважливіших регуляторів економіки.

Податки мають досить вагоме бюджетне значення, виступають ефективним інструментом державного впливу на розвиток ринку, обсяги структури попиту та пропозиції, на доходи юридичних осіб. В цих умовах особливої актуальності набувають дослідження теоретичних і практичних аспектів функціонування оподаткування юридичних осіб. З одного боку, різко підвищується роль та значення податків з юридичних осіб за допомогою яких забезпечується значна частина податкових надходжень до бюджету держави. З другого, виникає необхідність дослідження теорії та практики оподаткування юридичних осіб в Україні.

Дослідження теорії оподаткування юридичних осіб, виявлення проблемних питань в оподаткуванні юридичних осіб досліджували у своїх працях такі вчені, як: І.Є. Криницький, М.П. Кучерявенко, О.А. Лукашев, Н.Ю. Пришва та ін. Проблематику було висвітлено у працях такі автори як Березіна Л.М., Веремчук Д.В., Десяткина І.В., Бадида М.П., Богославець Т.І., Іванов Ю.Б, Карауш В.В, Кашуба Я.М, Котенко Т.Ю, Кошембар Л.О, Лемішовська С.О, Навасрех В.О, Никифоров А.Є, Сердюк О.М, Тимошенко О.В, Ткаченко В.В, Хом'як Р.Л, Хоронжий А.І та ін. Але відкритим залишилося питання щодо вдосконалення системи юридичних осіб, визначення основних напрямів вдосконалення, за допомогою яких можна не тільки виконувати фіскальну функцію податків, а й підвищити регулюючий потенціал в оподаткуванні юридичних осіб.

Питання вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб знаходяться в центрі уваги наукової і громадської думки ще з часів проголошення незалежності України. Сьогодні на державному рівні визнано гостроту проблеми оподаткування, пов'язаної з надмірністю податкового тягаря. Це і є однією з причин фінансової нестабільності підприємств, зменшення сукупного попиту і економічної кризи. Часті зміни у податковому законодавстві, а також недосконала система державної підтримки є основними проблемами розвитку юридичних осіб в Україні.

Актуальність зазначених проблем, їхня практична значимість і недостатня наукова розробленість визначили вибір теми дипломної роботи та обумовили постановку мети та завдання даного дослідження.

Метою дослідження є дослідження системи оподаткування юридичних осіб та визначення напрямів її вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути історичні підвалини оподаткування юридичних осіб;
- охарактеризувати діючу систему оподаткування юридичних осіб в Україні;
- розглянути нормативно-законодавче регулювання податків з юридичних осіб;
- проаналізувати формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб;
- оцінити податкове навантаження на підприємстві;

- побудувати модель впливу податкових факторів на доходи Державного бюджету;
- розглянути зарубіжний досвід оподаткування юридичних осіб і можливість його адаптації в Україні;
- визначити проблеми та розробити шляхи вдосконалення діючої системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

Об'єктом дослідження є процес оподаткування юридичних осіб.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають між державою та юридичними особами в процесі оподаткування.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувались такі методи як: історичний метод (використано в процесі дослідження історичних підвалин оподаткування юридичних осіб), графічний та табличний метод (використано для наочного зображення статистичних даних), метод математичного моделювання (використовувався при побудові моделі впливу податкових факторів на доходи Державного бюджету), метод аналізу та синтезу, індукції та дедукції, метод групування та порівняння, різноманітні прийоми статистичних методів (використовувались при дослідженні практики оподаткування юридичних осіб, виявленні проблем та розробці напрямів вдосконалення оподаткування юридичних осіб).

Інформаційна база роботи. Податковий кодекс України, звіти Державної податкової служби України, Державного Казначейства України, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, підручники та навчальні посібники, законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування, наукові публікації, Інтернет - ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (63 найменування). Загальний обсяг роботи становить 123 сторінки. Основний зміст викладено на 101 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 27 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади оподаткування юридичних осіб**» досліджено історичні підвалини оподаткування юридичних осіб, охарактеризовано діючу систему оподаткування юридичних осіб та розглянуто нормативно-законодавче регулювання податків з юридичних осіб.

У другому розділі «**Моніторинг оподаткування юридичних осіб в Україні**» проаналізовано формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб, проведено оцінку податкового навантаження на підприємстві, побудовано модель впливу податкових факторів на доходи Державного бюджету.

У третьому розділі «**Напрями вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб**» розглянуто зарубіжний досвід оподаткування юридичних осіб та можливість його адаптації в Україні, виявлено проблеми та запропоновано шляхи вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб.

ВИСНОВОК

1. Податки в податковій системі виступають важливим регулятором впливу на соціально-економічний розвиток країни. Історія виникнення податків з юридичних осіб сягає з давніх часів. Із проголошенням незалежності України почалися значні зміни в системі оподаткування юридичних осіб, поряд з діючими податками почали з'являтися нові, сформувалась система місцевих податків та зборів.

2. Під час аналізу систем оподаткування юридичних осіб було виявлено, що на даний час приділяється мало уваги вибору оптимальної системи оподаткування через недостатність знань щодо переваг системи оподаткування. Це є дуже важливим фактором, оскільки від обраної системи оподаткування залежить податкове навантаження, тому оптимальний вибір системи оподаткування сприяє значній економії коштів юридичних осіб.

3. Нормативно-правове регулювання податків з юридичних осіб за період їх розвитку істотно змінювалось. Механізм справляння податків з юридичних осіб багато разів піддавався змінам, що викликало складні суперечки серед підприємців. Нормативно-правове регулювання є достатньо складним, спостерігається тенденція нестабільності податкового законодавства. Майже щороку змінюються правила оподаткування та додаються обов'язки платникам податку.

4. При аналізі формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб було виявлено, що в абсолютному вираженні податки з юридичних осіб за аналізований період збільшуються, але якщо оцінювати їх питому вагу в доходах зведеного бюджету, то вони мають коливаючу динаміку. Основними бюджетоутворюючими податками з юридичних осіб є ПДВ, акцизний податок та податок на прибуток підприємств. Інші податки з юридичних осіб не виконують в повній мірі свої функції.

5. Оцінка податкового навантаження на підприємстві на прикладі АТ «Укрзалізниця» показала підвищення податкового навантаження в 2019 році через суттєве підвищення плати за землю та введення акцизу на пальне, та зниження в 2020 році, що пов'язано зі зниження сплачених податків до бюджету через карантинні обмеження внаслідок коронакризи.

6. Проаналізувавши податкове навантаження на підприємстві було виявлено такі легальні методи оптимізації податків: заміни відносин, поділу відносин, відстрочення платежу, скорочення об'єкту оподаткування, делегування відповідальності, використання пільг, облікової політики.

7. Економіко-математична модель впливу податкових факторів допомогла виявити пряму залежність між основними макроекономічними факторами та показниками Державного бюджету України. Виявлена економічна модель доходів бюджету є адекватною і статистично значущою, що дозволило здійснити прогноз доходів на найближчі три роки.

8. На сьогоднішній день в системі оподаткування юридичних осіб існують такі проблеми: економічна ситуація в країні, часта зміна податкового законодавства, податкова система на даний час не стимулює економічне зростання та інвестиційну активність, а навпаки, сприяє ухиленню від сплати податків та відтоку капіталу; неузгодженість норм податкового законодавства та безсистемне надання пільг;

нерівномірне податкове навантаження, проблема з регулюванням податкових пільг, проблеми технічного забезпечення.

9. Важливим етапом при розробці шляхів вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб є зарубіжний досвід країн з питань оподаткування корпорацій, оскільки він має на меті не лише фіскальну спрямованість податку, але й потужний регулюючий потенціал, в тому числі спрямований на розвиток підприємств та стимулювання інвестицій. Тому доцільно переймати досвід зарубіжних країн: з питань оподаткування ПДВ (застосувати диференційовану шкалу ставок ПДВ, сприяти зменшенню тінізації економіки, шляхом використання соціально-економічних стимулів та забезпечення прозорої системи розподілу податкових надходжень); з питань акцизного податку (практика стягування податку з більш забезпечених верств населення, щоб при цьому їх частка, у вигляді соціальної допомоги, надходила незаможним верствам населення); з питань податку на прибуток підприємств (впровадження прогресивних ставок податку на прибуток, встановлення мінімального корпоративного податку незалежно від результатів діяльності підприємств, запровадження пільг для пріоритетних галузей економіки України, запровадження інвестиційного податкового кредиту); з питань податку на майно: використовувати як базу оподаткування не загальну площу об'єкта нерухомості, а ринкову вартість нерухомого майна; змінити базу розрахунку транспортного податку, враховувати обсяги викидів вуглекислого газу, а також запровадити прогресивну шкалу ставок, де найбільший податок буде стягуватись з власників дорогих автомобілів; для земельного податку впровадження підвищених ставок у випадку не оброблення земельних ділянок, що буде надавати економічний стимул для постійної її обробки); з питань екологічного податку (можливість включення екологічного податку до вартості товару або включення його у вартість при утилізації товару).

10. Шляхами вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб можуть бути: у розрізі ПДВ (ліквідація неефективних пільг із ПДВ, запровадження диференційованих ставок ПДВ, своєчасне відшкодування ПДВ і створення умов для недопущення нових боргів, вдосконалення процесів адміністрування ПДВ); у розрізі акцизного податку (встановлення державної монополії на виробництво та регулювання цін окремих груп підакцизних товарів, впровадження ефективної системи моніторингу за виробництвом та обігом підакцизних товарів, звільнення від акцизного податку певних видів діяльності, що використовують екологічно чисті види палива або альтернативні види енергії, посилення контролю за цільовим використанням податкових пільг; поступове зменшення ставок акцизного податку з метою виведення ринку підакцизних товарів із тіньового сектору; боротьба з контрабандою); у розрізі податку на прибуток підприємств (активізація заходів щодо деофшоризації доходів, встановлення підвищених ставок податків для підприємств, які зареєстровані в офшорних зонах; зниження податкового навантаження; встановлення знижених ставок для малих підприємств; застосування прогресивних ставок для великих та середніх підприємств в залежності від розміру отриманого ними прибутку, розширення можливостей застосування методу "прискореної амортизації", запровадження інвестиційного податкового кредиту з податку на прибуток підприємств); у розрізі майнових податків: податок на

нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (зміна бази оподаткування з загальної площі об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, у тому числі його часток на ринкову вартість, скасування ряду податкових пільг); транспортний податок (враховування обсягу забруднюючих речовин, викиди яких можуть бути здійснені даним транспортним засобом); плата за землю (перегляд пільг з земельного податку); у розрізі екологічного податку (впровадження щоквартальної індексації ставок екологічного податку, диференціація ставок екологічного податку в розрізі регіонів країни, впровадження прогресивної шкали коригуючих коефіцієнтів, що застосовуються до ставок екологічного податку за понадлімітні викиди/скиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря/водні об'єкти, запровадження екологічного податку за виробництво та імпорт добрив та пестицидів); посилення податкової політики ведення бізнесу та зменшення податкового тягаря; забезпечення збалансованості інтересів держави і платників податків; забезпечення стабільності та прозорості податкового законодавства, адаптація його до вимог ЄС.

В подальшому постійне та ефективне вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб призведе до збільшення надходжень до бюджету, унеможливлення ухилення від сплати податку, підвищення регулюючого потенціалу та допоможе Україні вивести економіку на новий рівень і стати серйозним конкурентом в світовому просторі.